

AZ OSZMÁN BIRODALOM ÉS ÁZSIA A XVI-XVII. SZÁZADBAN

AZ OSZMÁN BIRODALOM: HÓDÍTÁSOK

I. SZELIM (1512-1520)

- Hódítások: Perzsia, Aleppó, Damaszkusz, Egyiptom
- Köv.: a levantei kereskedlem ellenőrzése – ez emeli a szultán jövedelmét

NAGY SZULEJMÁN (1520-1566)

- 1526. Cognaci liga: Habsburg ellenes szövetség tagjai: Szulejmán is csatlakozik
- Köv.: a Habsburgokkal szövetséges MO ellen fordul
- 1526. Mohács
- Erdély: vazallus állam
- Kelet felé is terjeszkedik: Perzsa-öböl és Vörös-tengerig
- Halála után: hanyatlás

VÁLSÁGJELEK

- Megáll a nyugati irányú terjeszkedés
- 1568. Drinápolyi béke: II. Szelim és Miksa Habsburg császár között – a fennálló helyzetet rögzítette – ok: hatósugár – a törökök nem képesek Bécs elfoglalására
- 1571. Lepantó – a török flotta megsemmisítő vereséget szenved a velencei, pápai és spanyol hajóhadtól
- Magyarország: 1591-1606. Tizenötéves háború – törökellenes portyákból bontakozott ki
- 1606. Zsitvatoroki béke: a Habsburgok (Rudolf) és a törökök (I. Ahmed) között:
- megismétli a Drinápolyi békét: a fennálló viszonyokat rögzíti + a szultán egyszeri összeg ellenében lemond az éves adó követeléséről
- Jelentősége: a szultán egyenrangú félként kezeli a Habsburg császárt, a szultán hatalmának megrendülését jelzi
- A meghódított tartományokból egyre kevesebb a bevétel
- A levantei-kereskedelem jelentőségét veszítette – csökken az innen származó bevétel is
- Köv: infláció
- Köv: janicsárlázadások, anarchia, megvesztegetések

KÍSÉRLET A VÁLSÁG MEGOLDÁSÁRA: A KÖPRÜLÜK

- A Köprülü család tagjai között számos híres hadvezér, oszmán birodalmi nagyvezír volt.

KÖPRÜLÜ MEHMED: véres terror

- több száz ember leváltásával és kiirtásával megállította az anarchiát
- az állami adók erős megemelésével, a korrupció és a pénzügyi visszaélések letörésével feltöltötte a kincstárat
- Köv: janicsárok lecsendesítése, katonai sikerek
- Velence visszaszorítása
- Bosszúhadjárat Erdély ellen – II. Rákóczi György meg akarta szerezni a lengyel trónt
- A Porta engedélye nélkül indított hadjáratot
- Köv: teljes kudarc
- A lengyel földön harcoló sereg tatár fogságba esett – a Krimbe hurcolták őket: fogság
- Rákóczi: visszatért Erdélybe – török bosszúhadjárat Erdély ellen

- 1660. Szászfenesi csata: Rákóczi elesik
- Anatóliai felkelés leverése

KÖPRÜLÜ AHMED: 1664. Vasvári béke: győztesként került ki

- DE: ez nem a valós erőviszonyokat jelezte
- Zrínyi Miklós várát a török ugyanis lerombolhatta, mert Montecuccoli nem sietett Zrínyi segítségére
- DE: az ezt követő Szentgotthárdi csatában Montecuccoli keresztény hadai megverték a Köprülü Ahmed vezette Oszmán török hadakat
- MÉGIS - 1664. Vasvári béke: A győzelem és az általa kiváltott nemzetközi és magyarországi lelkesedés ellenére igen előnytelen békekötésre került sor Vasváron I. Lipót király és Köprülü Ahmed török nagyvezír között. Az uralkodó e megállapodást a magyar rendek és a nádor tudta és beleegyezése nélkül kötötte meg. A béke a törökök kezén hagyta minden addigi hódítását: Várad (1660), Érsekújvár (1663) és négy felső-magyarországi vármegye.

KARA MUSZTAFÁ pasa: 1683. Bécs elfoglalásának kísérlete

- Köv: a török kiűzése Magyarországról
- 1699. Karlócai béke: Az oszmánok átengedték az osztrákoknak Magyarország nagy részét, Erdélyt és Szlavóniát.
- A törökök Temesköz kivételével minden magyar hódoltsági területről lemondtak
- Oroszország hódító törekvései:
- Az oroszok- a Szent Liga tagjaként ők is kaptak a zsákmányból- megkapták Azov erődjét – köv.: orosz-török háborúk állandósulása a Fekete-tengeri uralom megszerzéséért

ÁZSIA BIRODALMAI A XVI-XVII. SZÁZADBAN

Ázsia: hatalmas sztyeppe – Kínától az Orosz Birodalomig

- Oroszok: egy részét ellenőrzésük alá vonták, de: nem tudták kiaknázni

KÍNA: XVII. Század: Csing-dinasztia egyesítette az államot

- Hódítások: Tajvan, Korea, Mongólia, Tibet

INDIA: XVII. Század: - a legnagyobb kiterjedését ekkor érte el a Mogul Birodalom (mohamedán)

- De: hamarosan helyi fejedelemségekre esett szét
- KÖV: több európai ország, mint pl. Portugália, Hollandia, Nagy-Britannia és Franciaország, amik eredetileg üzletelni akartak Indiával, kihasználták azt, hogy az ország területén levő királyságok egymás ellen harcolnak, gyarmatokat kezdtek létesíteni
- 1600. Brit Kelet-indiai Társaság

JAPÁN: a sógunok hatalma erősödött meg – a császári hatalom névlegessé vált

Szunna: A Szunna az iszlám szunnita ágában Mohamed próféta cselekedeteinek, tanításainak összeségét jelenti. A Szunna a Korán utalásain kívül elsősorban a Mohamed életére vonatkozó hagyományokra, az ún. hadithokra épül. A síita és szunnita irányzat kölcsönösen elutasítja a másik irányzat által hitelesnek tartott hadithok többségét.

Az iszlám két fő irányzatának eredete abban az utódlási válságban rejlik, amely Mohamed próféta 632-ben bekövetkezett halála után tört ki. Választás útján vagy vér szerinti rokonság alapján - ez a fő kérdés immáron 1300 éve a muzulmán világban.

A **SÍITA** irányzatban a Szunna kibővül az imámok tanításaival és cselekedeteivel is. A síita iszlám sajátos tétele az ún. imám-tan. A szunnita felfogástól eltérően, a síita iszlám szerint Isten a muszlim közösség vezetésére tévedhetetlen, a Próféta családjából származó imámokat jelölt ki. A síiták Mohamed vér szerinti leszármazottait ismerték el törvényes vezetőknek.

SZUNNITÁK: Eredeti megnevezésük: "a bevett szokás és a közösség követői", ami a próféta szokásának, cselekedeteinek, életmódjának a követésére és a közösséghez való tartozásra utal. A szunniták a muzulmán szokásjogra, a szunnára hivatkozva mindig kalifákat választottak

A Köprülü család

